

Cordella a ostatní proti Itálii, rozsudek ze dne 24. 1. 2019 - K selhání vnitrostátních orgánů ochránit soukromý život stěžovatelů bydlících v oblastech dotčených škodlivými emisemi

Stěžovatel: Cordella a ostatní

Žalovaný stát: Itálie

Číslo stížnosti: 54414/13 a 54264/15

Datum: 24.01.2019

Článek Úmluvy: čl. 13
čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: respektování soukromého života, účinný prostředek nápravy, životní prostředí

Český právní řád: čl. 10 odst. 2 a čl. 35 Listiny základních práv a svobod
zákon č. 201/2012, o ochraně ovzduší
§ 81 a 82 zákona č. 89/2012, občanský zákoník

Významnost: 2

K selhání vnitrostátních orgánů ochránit soukromý život stěžovatelů bydlících v oblastech dotčených škodlivými emisemi

Autorský komentář:

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) se týká otázky vztahu mezi znečišťováním životního prostředí emisemi italské společnosti Ilva v Tarentu a právem na respektování soukromého života osob bydlících v oblastech těmito emisemi nejvíce zasaženými. V projednávané věci stěžovatelé namítali neexistenci opatření ze strany státu na ochranu jejich zdraví a životního prostředí. Soud proto rozhodoval pouze o této otázce, nevěnoval se příčinnému vztahu mezi znečištěním životního prostředí a jeho vlivem na zdraví stěžovatelů. Jednalo se tak o posouzení pozitivních závazků státu, který má povinnost brát ohled na dosahování spravedlivé rovnováhy mezi konkurujícími si zájmy jednotlivce a společnosti jako celku. Obzvláště v případě nebezpečné aktivity mají státy v prvé řadě pozitivní závazek zavést regulaci přizpůsobenou specifikům této aktivity, a to s ohledem na riziko, které z ní může vycházet. Soud v podobných případech posuzuje, zda existuje hájitelný nárok a zda ekologické riziko dosáhne takové úrovně závažnosti, která výrazně sníží schopnost jednotlivce užívat svého domova nebo soukromého či rodinného života. Soud při posuzování této minimální úrovně vezme v úvahu mimo jiné intenzitu a trvání porušení a jejich

fyzické a psychické důsledky na zdraví nebo na kvalitu života dotyčné osoby.

I z pohledu české právní úpravy je předmětné rozhodnutí zajímavé, jelikož poskytuje smluvním státům Úmluvy, včetně soudů, výklad užitečný pro řešení otázek vztahu mezi právy jednotlivců v souvislosti se znečištěním životního prostředí a škodlivými následky na straně jedné a zásahy do soukromého života na straně druhé. Soud v projednávaném případě shledal porušení čl. 8 z toho důvodu, že smluvní stát dlouhodobě a nedostatečně řešil otázku škodlivých emisí, které prokazatelně měly vliv na soukromý život stěžovatelů. Ústavní soud přitom k této otázce, i když ve vztahu k nedotknutelnosti obydlí kupříkladu uvedl, že z Úmluvy pro Českou republiku „plyne i povinnost přijmout odpovídající opatření chránící domovy obyvatel před těmito jevy, a to bez zřetele na skutečnost, zda je ohroženo jejich zdraví či nikoli. Závažné znečištění ovzduší zasahuje do práva na respektování soukromého a rodinného života a domova již samo o sobě“ (Pl. ÚS 2/17, bod 38).

(Zpracovali JUDr. Pavel Simon a Mgr. Ladislav Kováč, LL.M.)

SKUTKOVÝ STAV

V dané věci podalo k Soudu stížnost pod č. 54414/13 celkem 52 jednotlivců, pod č. 54624/15 poté 128 jednotlivců (dále „stěžovatelé“), z nichž většina trvale pobývala ve městě Tarent (it. Taranto). Stížnosti se týkaly dlouhodobého znečišťování životního prostředí tamním průmyslovým komplexem Ilva, ocelárny s nejvyšší produkcí v Evropě. Toto znečišťování je přitom dlouhodobě monitorováno a bylo předmětem několika odborných zpráv, které konstatovaly závažná rizika pro životní prostředí i pro ochranu zdraví osob. Již v roce 1990 požadovala italská Rada ministrů po tamním ministerstvu životního prostředí vypracování dekontaminačního plánu mj. pro oblast Tarentu, která byla identifikována jako oblast „s vysokým environmentálním rizikem“.

Od roku 2012 ovšem italská vláda přijala několik nařízení za účelem zajištění produkce ocelárny, přičemž jedním z nich bylo prodlouženo období pro implementaci opatření v dekontaminačním plánu až do roku 2023. Toto nařízení posléze v řízení před správními soudy pro obavy z dopadu na životní prostředí a veřejné zdraví napadl jak region Apulia, tak město Tarent. Tato řízení i nadále probíhají. Vláda navíc prostřednictvím těchto opatření udělila správní a trestněprávní imunitu osobám odpovědným za zajištění souladu činnosti továrny Ilva s environmentálními požadavky, a to zejména dočasnému správci a budoucímu kupujícímu společnost. V několika trestních řízeních byly dále některé osoby vykonávající řídicí funkce společnosti Ilva shledány odpovědnými za znečištění ovzduší, ukládání nebezpečných materiálů a vypouštění znečišťujících částic. Proti Itálii bylo v roce 2014 taktéž zahájeno řízení pro porušení závazků plynoucích z unijního práva, na jehož základě Komise v odůvodněném stanovisku požadovala nápravu zjištěných závažných případů znečištění.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

1. KE SPOJENÍ STÍŽNOSTÍ
2. S ohledem na podobnost stížností je podle Soudu vhodné posoudit je společně v rámci jednoho rozsudku.
3. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKŮ 2, 8 A 13 ÚMLUVY
4. Stěžovatelé s odvoláním se na čl. 2 a 8 Úmluvy namítají porušení jejich práva na život a práva na respektování jejich soukromého života. Vytýkají státu, že nepřijal právní a regulační opatření, která by ochránila jejich zdraví a životní prostředí, a že neposkytnul informace ohledně znečištění a odpovídajících rizik na jejich zdraví.
5. Soud s ohledem na právní posouzení skutečností konstatuje, že uvedené stížnosti se překrývají. Tvrzení stěžovatelů proto považuje za vhodné přezkoumat pouze z pohledu čl. 8 Úmluvy (Radomilja a ostatní proti Chorvatsku, č. 37685/10 a 22768/12, rozsudek velkého senátu ze dne 20. 3. 2018). Toto ustanovení zní:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého života (...).

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“
3. Na základě čl. 13 Úmluvy stěžovatelé namítají porušení jejich práva na účinný právní prostředek nápravy. Toto ustanovení zní:

„Každý, jehož práva a svobody přiznané (...) Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“

1. K předběžným námitkám vlády
2. K postavení stěžovatelů jako „oběti“
3. a) Tvrzení vlády

(...)

1. b) Tvrzení stěžovatelů

(...)

1. c) Hodnocení Soudu
2. Soud připomíná, že mechanismus kontroly podle Úmluvy nemá sloužit jako *actio popularis* (Perez proti Francii, č. 47287/99, rozsudek velkého senátu ze dne 12. 2. 2004, § 70; a Di Sarno a ostatní proti Itálii, č. 30765/08, rozsudek ze dne 10. 1. 2012, § 80). Článek 8 a ani žádné jiné ustanovení Úmluvy navíc výslovně neupravuje obecnou ochranu životního prostředí jako takovou (Kyrtatos proti Řecku, č. 41666/98, rozsudek ze dne 22. 5. 2003, § 52).
3. Rozhodným prvkem umožňujícím určit, zda za konkrétních okolností došlo škodami na životním prostředí k porušení některého z práv zaručených v čl. 8 odst. 1, je podle judikatury Soudu existence škodlivého účinku vůči soukromé nebo rodinné sféře osoby, a nikoli pouze obecné zhoršení životního prostředí (Fadeyeva proti Rusku, č. 55723/00, rozsudek ze dne 9. 6. 2005, § 88).
4. Soud uvádí, že stěžovatelé v projednávaném případě namítají újmu způsobenou škodlivými emisemi z továrny Ilva v Tarentu. Obce dotčené uvedenými emisemi byly identifikovány v rámci jednání Rady ministrů dne 30. 11. 1990: jedná se o města Tarent, Crispiano, Massafra, Montemesola a Statte, které byly klasifikovány jako oblasti s „vysokým environmentálním rizikem“. Obce Tarent a Statte byly navíc zahrnuty mezi území národního zájmu určené pro asanaci (fr. „les sites d'intérêt national pour l'assainissement“ dále jako „SIN“) vyhláškou ministerstva životního prostředí ze dne 10. 1. 2000 (...).
5. Jelikož oblast přímo dotčená škodlivými vlivy továrny Ilva byla definována vnitřními předpisy, Soud konstatuje, že devatenáct stěžovatelů bydlí v jiných obcích než Tarent, Crispiano, Massafra, Montemesola a Statte a že tito stěžovatelé neuvedli takové argumenty, které by zpochybnilly vymezení rozsahu dané oblasti.
6. Soud ve vztahu k ostatním stěžovatelům připomíná, že v daném odvětví by znečištění potenciálně mohlo být nebezpečné pro zdraví a dobré životní podmínky těch, kteří jsou mu vystaveni. Jedná se v každém případě o předpoklad, který může být v konkrétním případě neověřitelný.
7. V projednávaném případě je nicméně z jednotlivých důkazů předložených Soudu zřejmé, že znečištění nepochybně způsobilo u těch osob, které mu byly vystaveny, vyšší náchylnost k různým nemocem.

8. Četné zprávy a vědecké studie dostupné Soudu (...) skutečně prokazují existenci příčinného vztahu mezi výrobní aktivitou společnosti Ilva v Tarentu a zhoršením zdravotní situace, a to zejména ve výše uvedených obcích. Soud ve vztahu k nejnovější studii v této oblasti poukazuje na zprávu ARPA z roku 2017, která znovu opakuje závěr o příčinném vztahu uvedeném výše a která potvrzuje přetrvávání kritické situace pro zdraví v oblasti „vysokého environmentálního rizika“ a v SIN Tarent, kde míra úmrtnosti a hospitalizací pro některá onkologická, kardiovaskulární, respirační a trávicí choroby byla v porovnání s průměrem v daném regionu vyšší (...).
9. Toto znečištění nepochybně mělo nepříznivé důsledky na blaho dotčených stěžovatelů (viz, a contrario, výše uvedené rozhodnutí ve věci Kyrtatos, § 53 a viz, mutatis mutandis, Fadeyeva, uvedené výše, § 87-88 a Di Sarno, viz výše, § 81).
10. Na druhé straně stěžovatelé uvedení výše v § 103 neprokázali, že byli osobně touto situací dotčeni. Soud v tomto ohledu proto přijímá námitku vlády v rozsahu, ve kterém se týká těchto stěžovatelů.
11. Soud má za to, že ve vztahu k ostatním stěžovatelům musí námitku vlády zamítnout.
12. K nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy
13. a) Tvrzení vlády

(...)

1. b) Tvrzení stěžovatelů

(...)

1. c) Hodnocení Soudu

2. Soud připomíná, že pravidlo vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy obsažené v čl. 35 odst. 1 Úmluvy je určeno k tomu, aby smluvní státy měly možnost předejít nebo napravit proti nim vznesená tvrzení o porušení předtím, než jsou Soudu předloženy. Toto pravidlo je založeno na předpokladu - odrážejícím se v čl. 13 Úmluvy, s nímž je úzce spjato - že vnitrostátní právní řád poskytuje účinný prostředek nápravy pro tvrzené porušení. V tomto směru představuje důležitý aspekt principu, podle kterého je mechanismus ochrany založený Úmluvou subsidiární ve vztahu k vnitrostátním systémům zaručujícím ochranu lidských práv (Vučković a ostatní proti Srbsku (předběžná námitka), č. 17153/11, rozsudek velkého senátu ze dne 25. 3. 2014, § 69-77).
3. Soud dále připomíná, že podle pravidla vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy stanoveného v čl. 35 odst. 1 Úmluvy musí stěžovatel využít prostředky nápravy, které jsou běžně dostupné a postačující k tomu, aby mu umožnily získat nápravu namítaného porušení s tím, že je na vládě, která namítá nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, aby jej přesvědčila, že uvedený prostředek byl účinný a dostupný v rozhodné době nejen v teorii, ale i v praxi. To znamená, že byl dostupný a způsobilý nabídnout stěžovateli nápravu porušení a že poskytoval přiměřené vyhlídky na úspěch (viz, mimo jiné, Akdivar a ostatní proti Turecku, č. 21893/93, rozsudek ze dne 16. 9. 1996, § 66; a Giacobbe a ostatní proti Itálii, č. 16041/02, rozsudek ze dne 15. 12. 2005, § 63). Podle „obecně uznávaných pravidel mezinárodního práva“ navíc mohou nastat některé zvláštní okolnosti, které zprošťují stěžovatele povinnosti vyčerpat vnitrostátní prostředky nápravy, jež má k dispozici (Selmouni, viz výše, § 75).
4. Soud v tomto případě poznamenává, že stížnosti stěžovatelů se vztahují k neexistenci opatření, která by zajistila odstranění znečištění v dotčeném území. Uvádí také, že asanace dotčené oblasti je cíl, o který se snaží příslušné vnitrostátní orgány již několik let, ovšem bez úspěchu. Berouc v úvahu také skutečnosti uvedené stěžovateli a při absenci relevantních předchozích soudních rozhodnutí se Soud domnívá, že žádný krok, který by měl trestněprávní, civilní nebo správní povahu, by nemohl v projednávaném případě splnit tento cíl.
5. Soud v tomto kontextu nemůže přehlédnout trestněprávní a správní imunitu, která byla

udělena dočasnému správci při implementaci opatření podle environmentálního plánu (...) a rozšíření této imunity na budoucího kupujícího tohoto zařízení (...).

6. Ve vztahu k možnosti podat stížnost k Ústavnímu soudu postačí připomenout, že Soud již v několika případech uvedl, že v italském soudním řádu nemá procesní strana přímý přístup k Ústavnímu soudu: je to skutečně pouze soud projednávající podstatu věci, který má možnost obrátit se na tuto nejvyšší soudní instanci, a to buď na základě žádosti účastníka řízení, nebo ex officio. Na takovou žádost se tak následně nemůže nahlížet jako na právní prostředek nápravy, jehož použití Úmluva požaduje (viz, mimo jiné, Brozicek proti Itálii, č. 10964/84, rozsudek ze dne 19. 12. 1989, § 34; Immobiliare Saffi proti Itálii, č. 22774/93, rozsudek velkého senátu ze dne 28. 7. 1999, § 42; C.G.I.L. a Cofferati proti Itálii, č. 46967/07, rozsudek ze dne 24. 2. 2009, § 48; Scoppola proti Itálii (č. 2), č. 10249/03, rozsudek velkého senátu ze dne 17. 9. 2009, § 75; a M. C. a ostatní proti Itálii, č. 5376/11, rozsudek ze dne 3. 9. 2013, § 47).
7. Soud také uvádí, že podle vyhlášky s mocí zákona č. 152/06 je to pouze ministerstvo životního prostředí, které může požadovat náhradu za ekologickou škodu. Jednotlivci mohou pouze navrhnout ministerstvu, aby se obrátilo na soudní orgány. Z toho pak v každém případě vyplývá, že prostředky nápravy poskytované těmito ustanoveními neumožňovaly stěžovatelům dovolávat se újmy pocházející ze škod na životním prostředí. V důsledku toho se tyto prostředky nápravy nemohou považovat za účinné prostředky nápravy podle čl. 35 odst. 1 Úmluvy (viz Di Sarno, cit. výše, § 89).
8. Soud se s ohledem na výše uvedené domnívá, že námitku vlády ohledně nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy je potřeba odmítnout.
9. K námitce lhůty šesti měsíců
10. a) Tvrzení vlády

(...)

1. b) Tvrzení stěžovatelů

(...)

1. c) Hodnocení Soudu
2. Soud poznamenává, že stěžovatelé nevytýkají státu pouze jednorázové jednání, ale situaci spočívající ve znečištění životního prostředí přetrvávající již desetiletí. Také připomíná, že pokud tvrzené porušení představuje, tak jak tomu je v tomto případě, trvající situaci, lhůta šesti měsíců začíná běžet až od okamžiku, kdy tato trvající situace skončila (viz, mimo jiné, Çinar proti Turecku, č. 17864/91, rozhodnutí Komise ze dne 5. 9. 1994; Ülke proti Turecku, č. 39437/98, rozhodnutí ze dne 1. 6. 2004).
3. Domnívá se proto, že námitka vlády musí být zamítnuta.
4. K existenci podstatné újmy
5. a) Tvrzení vlády

(...)

1. b) Tvrzení stěžovatelů

(...)

1. c) Hodnocení Soudu
2. Soud připomíná, že kritérium absence podstatné újmy bylo navrženo proto, aby se mu umožnilo rychleji zabývat stížnostmi neopodstatněné povahy, a aby se tak soustředil na své ústřední poslání, kterým je zajištění soudní ochrany práv zaručených Úmluvou a jejími

Protokoly na evropské úrovni (Stefanescu proti Rumunsku, č. 11774/04, rozhodnutí ze dne 12. 4. 2011, § 35).

3. Na základě zásady de minimis non curat praetor se podmínka přijatelnosti zakládá na myšlence, podle které porušení některého z práv, jakkoli skutečně z čistě právního úhlu pohledu, musí dosáhnout minimálního stupně závažnosti, aby si vyžádalo posouzení mezinárodním soudem (Korolev proti Rusku, č. 25551/05, rozhodnutí ze dne 1. 7. 2010). Posouzení tohoto stupně je ze své povahy relativní a závisí na okolnostech daného případu (viz Korolev, cit. výše; a, mutatis mutandis, Soering proti Spojenému Království, č. 14038/88, rozsudek ze dne 7. 7. 1989, § 100). Toto posouzení musí vzít v potaz jak subjektivní vnímání stěžovatele, tak i objektivně to, co je v daném případě v sázce.
4. Soud připomíná, že pro ověření, zda porušení konkrétního práva dosáhlo minimálního stupně závažnosti, je potřeba zohlednit následující skutečnosti: povahu údajně porušeného práva, závažnost dopadu tvrzeného porušení na výkon práva a/nebo možné důsledky porušení na osobní situaci stěžovatele (Giusti proti Itálii, č. 13175/03, rozsudek ze dne 18. 10. 2011, § 34).
5. V projednávaném případě se Soud s ohledem na povahu stížností stěžovatelů a na množství vědeckých zpráv potvrzujících škodlivý vliv společnosti Ilva na životní prostředí a na zdraví osob domnívá, že první podmínka čl. 35 odst. 2 písm. b) Úmluvy, tj. absence podstatné újmy, není splněna.
6. Domnívá se proto, že námitka vlády musí být zamítnuta.
7. Závěr k přijatelnosti stížností
8. Soud připomíná své závěry týkající se nepřijatelnosti části stížností (viz výše, § 103) a uvádí, že druhá část z nich není zjevně neopodstatněná ve smyslu čl. 35 odst. 3 Úmluvy a že se nejedná o žádný další důvod nepřijatelnosti. Je ji proto potřeba prohlásit za přijatelnou.
9. K odůvodnění
10. Článek 8 Úmluvy
11. a) Tvrzení stran
12. Stěžovatelé
13. Stěžovatelé opětovně zdůrazňují jejich námitky a trvají na tom, že italské vnitrostátní orgány nepřijaly všechna vhodná opatření na ochranu jejich života a jejich zdraví. Tvrdí, že byli dotčeni znečištěním, a byli náchylnější k různým chorobám, které byly prokázány četnými zprávami.
14. Stěžovatelé také tvrdí, že tato věc se odlišuje od věci Smaltini proti Itálii (č. 43961/09, rozhodnutí ze dne 24. 3. 2015), a to v tom, že stěžovatelka ve věci Smaltini, na rozdíl od stěžovatelů v projednávané věci, namítala, že onemocněla z důvodu, že byla vystavena znečištění zapříčiněnému společností Ilva. Tato věc se tedy týkala příčinné souvislosti mezi chorobou této stěžovatelky a škodlivými emisemi, a nikoli, jako je to projednávaném případě, nepřijetím opatření na ochranu zdraví ze strany státu stěžovatelů a jejich prostředí.
15. Vláda
16. Vláda uvádí, že vnitrostátní soudy vedly řízení nestranně takovým způsobem, aby stíhaly odpovědné osoby za protiprávní jednání týkající se životního prostředí a zdraví osob.
17. Mimo to uvádí, že podle zprávy ministerstva zdravotnictví z roku 2014 se úroveň PM10 snížila.
18. Vláda dále uvádí, že Soud ve věci Smaltini proti Itálii (viz výše) dospěl k závěru o absenci důkazu prokazujícího příčinný vztah mezi nemocí stěžovatelky a škodlivými emisemi z továrny Ilva a v důsledku toho k zjevnému nedostatku v opodstatněnosti stížnosti. Tento závěr podle ní platí o to víc i v projednávaném případě, který byl Soudu předložen.
19. Vláda rovněž tvrdí, že společnost Ilva vždy prováděla svou výrobní činnost v souladu s povoleními udělenými na úrovni obce, okresu i provincie. Dodává, že se zavedly preventivní plány před znečištěním a že byla přijata opatření na zajištění kvality vzduchu ve čtvrti Tamburi (Tarent). Bylo přijato také několik opatření, která umožnila značné zlepšení kvality vzduchu.
20. b) Připomínky třetích stran
21. Klinický program

(...)

1. ISDE

(...)

1. c) Hodnocení soudu
2. Obecné principy
3. Soud připomíná, že závažné znečištění životního prostředí může ovlivnit životní podmínky osob a znemožnit jim užívat jejich domov takovým způsobem, který nepříznivě dopadá na jejich soukromý život (Lopez Ostra proti Španělsku, č. 16798/90, rozsudek ze dne 9. 12. 1994, § 51; a Guerra a ostatní proti Itálii, č. 14967/89, rozsudek ze dne 19. 2. 1998, § 60).

Soud v tomto ohledu také připomíná, že v případech, kde se pojem úrovně závažnosti posuzoval konkrétně ve vztahu k životnímu prostředí, Soud stanovil, že hájitelný nárok podle čl. 8 může vzniknout, pokud ekologické riziko dosáhne takové úrovně závažnosti, která výrazně sníží schopnost stěžovatele užívat svého domova nebo soukromého či rodinného života. Posouzení této minimální úrovně v případech tohoto druhu je relativní a závisí na všech okolnostech daného případu, včetně intenzity a trvání porušení a jejich fyzických a psychických důsledků na zdraví nebo na kvalitu života dotyčné osoby (Fadeyeva, viz výše, § 68 a 69; Dubetska a ostatní proti Ukrajině, č. 30499/03, rozsudek ze dne 10. 2. 2011, § 105; a Grimkovskaya proti Ukrajině, č. 38182/03, rozsudek ze dne 21. 7. 2011, § 58).

158. Článek 8 neukládá státu pouze povinnost vyhnout se svévolným zásahům: k tomuto spíše negativnímu závazku se přidávají i pozitivní závazky státu, které jsou vlastní účinnému respektování soukromého života. Bez ohledu na to, zda na tuto věc nahlíženo z pohledu pozitivního závazku státu přijímat rozumná a přiměřená opatření na ochranu práv jednotlivce podle prvního odstavce čl. 8 nebo z pohledu zásahu státního orgánu odůvodněného podle druhého odstavce, jsou v každém případě použitelné principy značně podobné. V obou případech je třeba brát ohled na stanovení spravedlivé rovnováhy mezi konkurujícími si zájmy jednotlivce a společnosti jako celku, přičemž stát má v každém případě určitý prostor pro uvážení (Lopez Ostra proti Španělsku, viz výše, § 51; a Guerra a ostatní proti Itálii, viz výše, § 58).
159. Obzvláště v případě nebezpečné aktivity mají státy v první řadě pozitivní závazek zavést regulaci přizpůsobenou specifikům této aktivity, zejména s ohledem na riziko, které z ní může vycházet. Tato regulace musí upravovat povolování, zřizování, provozování, bezpečnost a kontrolu dané činnosti a rovněž musí ukládat každému, koho se tato činnost týká, aby přijal praktická opatření pro zajištění účinné ochrany občanů, u kterých existuje riziko, že jejich život bude vystaven nebezpečím, která jsou vlastní dané oblasti (viz, mutatis mutandis, Oneryildiz proti Turecku, č. 48939/99, rozsudek velkého senátu ze dne 30. 11. 2004, § 90; a Brincat a ostatní proti Maltě, č. 60908/11, rozsudek ze dne 24. 7. 2014, § 101-102).
160. V neposlední řadě je často nemožné kvantifikovat účinky vážného průmyslového znečištění v každé jednotlivé situaci a rozlišit vliv dalších faktorů, jako je například věk a zaměstnání. Totéž platí i o zhoršení kvality života v důsledku průmyslového znečištění. Pojem „kvalita života“ je velmi subjektivní pojem, který nemá přesnou definici. Soud proto s ohledem na skutkové okolnosti případů, které jsou mu předkládány, nemá jinou možnost než se opřít především, ale ne bezvýhradně, o závěry soudních a jiných příslušných vnitrostátních orgánů (Ledyayeva a ostatní proti Rusku, č. 53157/99, rozsudek ze dne 26. 10. 2006, § 90; a Jugheli a ostatní proti Georgii, č. 3342/05, rozsudek ze dne 13. 7. 2017, § 63).
161. Použití uvedených zásad na projednávaný případ
162. Soud poznamenává, že i když mu nepřináležejí přesně určit opatření, která se měla přijmout v daném případě, aby se mnohem účinněji zmírnila úroveň znečištění, je zcela nesporné, že mu

přísluší přezkoumat, zda vnitrostátní orgány důsledně posoudily daný případ a zda vzaly jako celek v úvahu konkurující si zájmy. Soud v této souvislosti připomíná, že je na státě, aby přesnými a podrobnými údaji odůvodnil situace, ve kterých určití jednotlivci musí nést velkou zátěž ve jménu společenského zájmu. Soud to při přezkumu této věci z tohoto úhlu vede k formulování následujících myšlenek (Fadayeveva, viz výše, § 128).

163. Soud v první řadě souhlasí se stěžovateli, že předmět této věci se odlišuje od věci Smaltini (viz výše), ve které stěžovatelka, která zemřela na leukémii během řízení před ním, namítala, že vnitrostátní orgány odmítly po ukončení trestního řízení, které bylo na základě jí podaného trestního oznámení zahájeno, uznat existenci příčinného vztahu mezi emisemi továrny Ilva v Tarentu a jejím onemocněním. V této věci Soud především zdůraznil, že ve světle dostupného vědeckého poznání v rozhodné době, kdy se staly dané skutečnosti a aniž by byly dotčeny výsledky vědeckých studií v budoucnosti, byla vnitrostátní rozhodnutí řádně odůvodněna. V projednávané věci stěžovatelé namítají neexistenci opatření ze strany státu na ochranu jejich zdraví a životního prostředí. Soud je tak povinen rozhodnout pouze o této poslední otázce, která je odlišná od otázky ve věci Smaltini (viz výše).
164. Soud poznamenává, že vědecké studie již od sedmdesátých let informovaly o škodlivých účincích emisí z továrny Ilva v Tarentu na životní prostředí a lidské zdraví (...). Výsledky těchto zpráv, pocházejících převážně od státních a regionálních organizací, nejsou mezi stranami předmětem sporu.
165. V této souvislosti je vhodné připomenout zejména zprávu SENTIERI z roku 2012, která potvrzuje příčinný vztah mezi vystavením prostředí s inhalovatelnými karcinogenními látkami produkoványými společností Ilva a rozvojem nádorů plic a pohrudnice, a stejně tak i chorob kardiovaskulárních systémů u osob bydlících v dotčených oblastech (...).
166. Kohortová studie provedená v roce 2016 navíc prokázala příčinný vztah mezi vystavením se PM10 a SO2 průmyslového původu z důvodu výrobní činnosti společnosti Ilva a zvýšením úmrtnosti pro přirozené příčiny, na nádory, choroby ledvin a kardiovaskulární choroby u lidí žijících v Tarentu (...).
167. Stejně propojení mezi průmyslovými emisemi společnosti Ilva a poškozením zdraví v regionu Tarent je potvrzené ve zprávě ARPA z roku 2017. Tato posledně jmenovaná zpráva mimo jiné uvádí přetrvávání kritické zdravotní situace v oblasti „s vysokým environmentálním rizikem“ a v SIN Tarent, kde byla úroveň úmrtnosti a hospitalizace pro některá onkologická, kardiovaskulární, respirační a trávicí onemocnění vyšší než regionální průměr (...).
168. Je třeba poznamenat, že i navzdory pokusům vnitrostátních orgánů vedoucím k odstranění znečištění dotčeného regionu, zavedené projekty doposud nepřinesly žádoucí účinky.
169. Opatření doporučená od roku 2012 v rámci AIA [integrovaného environmentálního povolení uděleného společnosti Ilva ministerstvem životního prostředí (pozn. překl.)] ke zlepšení vlivu továrny na životní prostředí nakonec nebyla uskutečněna; toto selhání bylo navíc příčinou řízení o nesplnění povinnosti před institucemi Evropské unie. Krom toho byla v roce 2014 realizace environmentálního plánu odložena do srpna 2023 (...). Postup, který by umožnil dosáhnout sledovaného cíle asanace je proto extrémně pomalý (Fadayeveva, viz výše, § 126–127).
170. V průběhu tohoto období vláda opakovaně zasáhla prostřednictvím naléhavých opatření (...), aby zajistila pokračování ve výrobní činnosti ocelárny, a to i navzdory zjištěním příslušných soudních orgánů založených na chemických a epidemiologických expertízách o existenci závažných rizik pro zdraví a životní prostředí (...). Navíc byla udělena správní a trestněprávní imunita osobám odpovědným za zajištění souladu s environmentálními požadavky, a to zejména dočasnému správci a budoucímu kupujícímu společnost (...).
171. K tomu se přidala také situace nejistoty, která pramenila jednak z finančního zhroucení společnosti (...) a také z možnosti odložit provedení sanace továrny, která byla poskytnuta budoucímu kupujícímu (...).
172. Faktem zůstává, že k dnešnímu dni je ze strany vnitrostátních orgánů spravování environmentálních otázek vztahujících se na výrobní činnost společnosti Ilva v Tarentu v

patové situaci.

173. Soudu nezbyvá nic jiného než konstatovat, že došlo k prodlužování situace znečištění životního prostředí ohrožujícího zdraví stěžovatelů a obecněji celého obyvatelstva dané rizikové oblasti, která je v aktuálním stavu zbavena informací ohledně průběhu reorganizace dotčeného území, zejména pokud jde o finální lhůty pro implementaci souvisejících prací.
174. S ohledem na výše uvedené Soud uvádí, že vnitrostátní orgány nepřijaly veškerá nezbytná opatření k zajištění účinné ochrany práva dotčených osob na respektování jejich soukromého života.
175. Nebyla tak respektována spravedlivá rovnováha, kterou je třeba dosáhnout mezi zájmy stěžovatelů, aby nebyli zasaženi závažnými zásahy do životního prostředí, které mohou ovlivnit jejich dobré životní podmínky a jejich soukromý život na straně jedné, a zájmy společnosti jako celku na straně druhé. V tomto případě proto došlo k porušení čl. 8 Úmluvy.
176. Článek 13 Úmluvy
177. Soud připomíná, že čl. 13 Úmluvy zaručuje ve vnitrostátním právu existenci opravného prostředku, který umožňuje příslušnému vnitrostátnímu orgánu zabývat se obsahem „hájitelného nároku“ založeného na Úmluvě (Z. a ostatní proti Spojenému království, č. 29392/95, rozsudek velkého senátu ze dne 10. 5. 2001, § 108). Účelem tohoto článku je poskytnout prostředek, pomocí kterého mohou strany řízení získat na vnitrostátní úrovni nápravu proti porušením jejich práv podle Úmluvy předtím, než je stížností iniciován mezinárodní mechanismus před Soudem (Kudła proti Polsku, č. 30210/96, rozsudek velkého senátu ze dne 26. 10. 2000, § 152).
178. Soud uzavírá, že s ohledem na závěry, ke kterým dospěl ve vztahu k existenci užitečných a účinných opravných prostředků, které by umožnily předložit před vnitrostátní orgány stížnosti týkající se nemožnosti získat opatření zaručující odstranění znečištění dotčených oblastí škodlivými emisemi z továrny Ilva (viz § 110 a násl., cit. výše), došlo v projednávaném případě k porušení čl. 13 Úmluvy (Di Sarno, viz výše, § 116–118).

III. POUŽITÍ ČLÁNKU 46 ÚMLUVY

(...)

1. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

(...)

1. Újma

(...)

1. Náklady řízení

(...)

1. Úroky z prodlení

(...)

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. Rozhoduje o spojení stížností.
2. Prohlašuje stížnosti, pokud jde o jejich část podaných stěžovateli ve stížnosti č. 54414/13 pod

číslly 23, 35, 43 a 45 a těmi ve stížnosti č. 54264/15 pod čísly 4, 9, 18, 24, 25, 34, 40, 41, 42, 56, 88, 107, 111, 113 a 128, za nepřijatelné.

3. Prohlašuje zbývající části stížností za přijatelné.
4. Rozhoduje, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy.
5. Rozhoduje, že došlo k porušení čl. 13 Úmluvy.
6. Rozhoduje, že konstatování porušení představuje samo o sobě dostatečné spravedlivé zadostiučinění za morální újmu utrpěnou dotčenými stěžovateli.
7. Rozhoduje
8. a) že žalovaný stát má za každou stížnost uhradit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek podle čl. 44 odst. 2 Úmluvy nabude právní moci, 5 000 eur dotčeným stěžovatelům z titulu náhrady nákladů řízení, a dále případnou částku daně.

(...)

8. Zamítá v ostatním návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

(Zpracoval Mgr. Ladislav Kováč, LL.M.)